

„Skvelý román
o pôvabnej mladej žene
s tragickým osudom.“

Publishers Weekly

Ja,
MÁRIA
ANTOINETTA
JULIET GREY

JA,
Mária Antoinetta

JA,
Mária Antoinetta

JULIET GREY

Z angličtiny preložila Beáta Mihalkovičová

slovar

Copyright © Leslie Carroll 2011
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2015
Translation © Beáta Mihalkovičová 2015

ISBN 978-80-556-1193-8

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami; ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Nelle

Bella gerant alii, tu, felix Austria, nube.

Ostatní vedú vojny, ty, šťastné Rakúsko, uzatváraš manželstvá.

RODINNÉ MOTTO HABSBUROVCOV

I

Toto je koniec detstva?

❧ SCHÖNBRUNN MÁJ 1766 ❧

Moja matka sa rada chválila, že svoje početné dcéry „obetovala politike“. Nikdy som sa mame, cisárovnej Svätej rímskej ríše, neodvážila priznať, že to slovné spojenie ma desilo väčšmi, než si dokázala predstaviť. Zakaždým, keď ho použila, sa mi v hlave vybavil krutý obraz Abraháma a Izáka.

Mama, neoblomne pragmatická, nás pripravila na to, aby sme svoj osud prijali nielen vyrovnané a s pôvabom, ale aj s čo najmenším rozruchom. Vštepila mi, že mám s rovnakou istotou, s akou po jari nasleduje leto, očakávať, že sa môj bezstarostný život najmladšej arcivojvodkyne Rakúska jedného dňa navždy zmení. Nikdy som sa však nenazdala, že ten deň príde tak skoro.

Spolu s milovanou sestrou Šarlotou sa nám podarilo prekabátiť guvernantku, grófkú de Brandeiss, a vyhnúť sa učeniu, takže sme vychutnávali idylické popoludnie na zelenom úbočí nad palácom Schönbrunn a užívali si jednu z našich obľúbených kratochvíľ.

Okolo hláv nám lenivo bzučali čmeliaky, ktoré si naše napomádované a napudrované vlasy mýlili s ľúbezými kvetmi. Šarlota odkopla svoje modré brokátové črievičky a prepletala nohami v pančuchách po čerstvo pokosenej tráve. Urobila som to isté a potešilo ma, že tá tráva zapôsobila na moje chodidlá chladne a trochu vlhko, hoci sme si bezpochyby zaslúžili pokarhanie za to, že sme si zašpinili biele pančuchy. Vystrúhala som prísny výraz a priložila si bradu na hrud', aby som napodobnila matkinu dvojité bradu, a hrozne príkrym hlasom som povedala:

„Šarlota, v tvojom veku by si už mala mať dosť rozumu, aby si nezaťahovala mladšiu sestru do detských hier.“

Sestra sa zasmiala:

„Mein Gott,* znie to presne ako ona!“

Grófka de Brandeiss potlačila smiech a skryla svoje žlté zuby.

„A vy by ste mali mať dosť rozumu, aby ste sa neposmievali vlastnej matke, madam Antónia.“

„Uf!“ Našu guvernantku vyplašila včela, ktorá sa zvedavo pustila do inšpekcie ozdôb na jej klobúku, začala teda rukami rozháňať vzduch okolo hlavy. Madam von Brandeiss vystrašená vyskočila na rovné nohy a pritom sa takmer zaplietla do svojich nespočetných sukní, potom začala tak smiešne poskakovať, že sme sa veru ani trochu nemohli cítiť potrebané.

Od matky sme pokarhania zbierali veľmi ľahko, dostávali sme ich oveľa častejšie než pochvaly. Ona sama tvorila dôvernú súčasť našich životov od skorej jari cez letnú horúčavu až po blednúce septembrové dni, štátnym záležitostiam sa venovala na okraji Viedne, v našom letnom paláci Schönbrunn, nádhernej okrovej a bielej budove, ktorá pripomínala obrovskú homôľku čaju, ozdobenú šľahačkou. S vydrhnutými tvármi nás pred ňu predviedli do rannej jedálne, ktorej steny mali farbu čerstvého mlieka a boli symetricky rozčlenené na panely, oddelené pozlátenými lištami a špirálami. Šarlota, Ferdinand, Maxl a ja sme sa tešili na deň, keď budeme dosť veľkí, aby sme si zaslúžili pridať sa k nej a k našim starším súrodencom pri kanvici pariacej sa voňavej kávy a strašne dospelom rozhovore o krajinách, akými sú Poľsko a Sliezske, krajinách, ktoré som ani nedokázala nájsť na mape Európy, čo visela na stene našej triedy.

Po zvyšok roka, keď fenomenálna habsburská rodina sídlila v šedom, labyrintu podobnom paláci Hofburg v srdci Viedne, sme my, najmladší potomkovia cisárkovej, matku sotva videli častejšie než raz za desať dní. Bez nej sme dokonca chodievali aj na každodennú omšu, zástup káčať, odetých v tých najlepších šatách, kľačiacich na zamatových vankúšikoch s vlastnými iniciálami, vyšíťmi striebornou niťou. Šarlota a ja sme zostávali bok po boku, odstrkovali nás od seba iba široké drôtené koše pod

* Bože môj. Nem.

našími pastelovo sfarbenými sukňami, hlavy nám zaplavovala ostrá aróma kadidla a v ušiach nám hlaholil rituál – rezonancia obrovského organu a biskupov obradný latinský prednes.

Ako sa dni krátili, začali sme na ženu, ktorá sa počas tých slnečných mesiacov takmer opovážila zabávať, zabúdať. Matka sa zmenila na matriarchu, odmietavú osobu, celú odetú do čierneho, s tolkými sukňami, že vyzerala skoro rovnako široká ako vysoká. Vpochodovali sme k nej do pracovne na kontrolu a museli sme stáť ako sochy, mrviť sa bolo zakázané, zatiaľ čo ona si nás prezerala cez zväčšovacie sklo s pozlátanou obrubou a vypytovала sa guvernanky, či sa učíme, jeme zdravé jedlá, umývame si práškom zuby a drhneme si krky až za ušami. Rovnakými otázkami o našom zdraví zahrnula aj kráľovského lekára, Dr. Wansviettena. Odpovede zneli vždy kladne a nikdy sa nemenili, pretože nikto by sa jej neodvážil priznať čo len k najdrobnejšej nedbalosti či slabosti, takže nás matka napokon prepustila dokonale spokojná, že sme poslušné deti.

Na zadku som sa pošmykla po tráve, pritiahla som sa ku guvernanteke a pritúlila sa k nej tak, aby som jej mohla pošepkať do ucha: „Môžem vám povedať tajomstvo, madam?“

„Pravdaže, Liebchen*.“ Madam von Brandeiss sa chápavo usmiala.

„Občas... občas si želám, aby ste vy boli moja matka.“ Pomáda na jej vlasoch voňala levanduľou, aby zakryla, že pochádza zo živočíšneho tuku. Zavrela som oči a zhlboka sa nadýchla. Tá vôňa bola taká príjemná, že som skoro zaspala.

„Prečo, madam Antónia!“ grófká sa zatvárila dotknuto i vyplašene zároveň, a kým sa jej sivé oči ukradomky rozhliadli, aby zistila, či niekto nenačúva, líca jej pekne zružoveli. „Ako môžete niečo také povedať, maličká, najmä ak je vaša *mamička* rakúskou cisárovnou!“

Madam von Brandeiss ma nežne pohladila po vlasoch. Nepamätala som sa, či to aj moja matka niekedy urobila, ba nedokázala som si v pamäti vybaviť ani jediný prejav jej vrúcnosti či lásky. Celkom to stačilo, aby som bola presvedčená, že sa to nikdy nestalo. Cítila som, ako mi guvernanka pritísila pery na vrch hlavy. Akosi vedela, a nemusela som jej to naznačiť ani slovom, že ma správanie cisárovnjej mimoriadne desí.

* Miláčik. Nem.

„Som si istá, že vás mamička ľúbi, maličká,“ zašepkala. „Ale musíte mať na pamäti, že povinnosťou panovníčky je venovať sa veľkým a vážnym štátnym záležitostiam, zatiaľ čo za výchovu jej detí je zodpovedná guvernanka.“

Trochu som sa zavrtela. Noha sa mi zamotala do spodničky a stúpila.

„A neľutujete, že nemáte vlastné deti?“ spýtala som sa grófkky. V bielej pančuche som krútila prstami, kým stárnutie neprešlo.

„Antónia, začínaš byť bezočivá!“ napomenula ma Šarlota. „Čo ti mama vravela o tom, že zakaždým vyhrkneš všetko, čo ti zide na um?“ Mala som svoju staršiu sestru radšej a obdivovala som ju väčšmi než hocikoho iného na celom svete, ale pripomínala mi malého autokrata, v mnohom bola matkinou miniatúrou. Aj jej dospievajúce črty sa na ňu začínali podobáť, najmä okolo úst.

Sestru som odignorovala, zdvihla som bradu a vážne sa zahľadela do guvernankiných očí:

„Keby ste mohli, tiež by ste mali šesťnásť detí ako mama?“ Vtedy nás už kvôli kiahňam bolo iba trinásť. Tiež som tú chorobu dostala, keď som mala len dva roky, no vďaka Bohu som sa z nej celkom vyliečila. Zostala mi iba jazvička vedľa nosa, ktorá pripomínala, čo som prežila. Keď vyrastiem, budem si ju môcť prekryť púdom a farbou, a možno aj náplasťou, hoci mama si myslí, že ženy, ktoré si zakrývajú jazvy po kiahňach muškami,* nemajú morálne zábrany. „Keby ste mali dievčatko, madam, aké by podľa vás malo byť?“

Grófkka von Brandeiss ťažko preglgla a prstami sa dotkla gravírovaného medailónu, ktorý nosila okolo krku. Bola asi rovnako stará ako mama, v hnedých vlasoch, ktoré jej vykúkali spod slameného klobúka a bieleho čepca, sa jej belelo zopár strieborných prameňov. Nežne ma pobožkala na vrch hlavy.

„Keby som *mala* dievčatko, chcela by som, aby bola presne taká ako vy. S plavými vlasmi s červenkastým nádychom a obrovskými tmavomodrými očami a so šľachetným srdcom takým veľkým ako Rakúska ríša.“ Pritiahla si ma k sebe a opravila mi sivú vlnenú pásku, ktorá mi na čele uhládzala neposlušné lokne. Nebola veľmi pekná, ale poslúžila, a pôvodne ju zakrývala

* Umelé materské znamienko.

stužka do vlasov. No v to popoludnie som si tú ružovú hodvábnu stuhu odviazala a použila som ju na zviazanie kvetov, čo som natrhala v záhrade: tulipánov, klinčekov a našuchorených bielych papuliek.

„Áno, Liebchen,“ vzdychla si guvernantka, „bola by presne ako vy, okrem jednej veci.“ Spýtavo som na ňu pozrela.

„Keby som mala dievčatko, viac by sa venovalo učeniu!“ Madam von Brandeiss mi jemne uchopila zápästia a zložila mi ruky zo svojho krku. Zažmurkala. „Bola by dosť šikovná, aby si nemusela vymýšľať toľko úskokov, a väčšiu pozornosť by venovala štúdiu. A nekládla by mi toľko...“ pohľadom zaletela k Šarlote, ktorá sa tvárila, že svojimi bledými, tenkými prstami so záujmom preberá stebľá trávy, „*bezočivých* otázok.“

„A teraz,“ povedala a zložila si ma z lona na trávnik. „Dost' ste sa pohrali. Či sa vám to páči, alebo nie, ma petite,* je čas na hodinu francúzštiny. Pre vás tiež, Šarlota.“ Grófká energicky zatlieskala. „Allons, mes enfants.“**

Stačilo, aby raz žmurkla, a livrejovaný sluha podal Šarlote naše zošity.

Skôr než som sa stihla ovládnuť, perami som vystrúhala zlostný úškrn. Guvernantka vystrčila dolnú peru a ironicky ma napodobnila.

„Nesmiete trucovať, Antónia. Práve vy, malá madam, ste ma prehovorili, aby sme sa dnes učili vonku.“

Prevalila som sa na brucho, hlavu oprela o lakte, zdvihla tvár proti vánku a nos mi zaplnila vôňa leta. Kostice v živôťiku mi tlačili bránicu a sukne sa mi okolo zadku nafúkli ako ružové suflé.

„Ale ja netrucujem, madam. To ma tak stvoril Boh,“ povedala som bystro. Popravde u mňa to, čo mama nazývala „habsburskou dolnou perou“, vytváralo dojem, že neustále trucojem, dokonca aj vtedy, keď som mala dobrú náladu. Celá naša rodina tak vyzerá: plavé vlasy, bledá pleť, zreteľne poklesnutá brada, podobám sa na všetkých svojich súrodencov a predkov.

A predsa, keby som mala zrkadlo, vedela by som sa zhodnotiť. Som pekná? Mama ma považovala za dokonalú porcelánovú bábiku, ale začula som, ako si sluhovia šepkajú... čosi o tom, ako držím hlavu. Ale možno išlo iba o to, ako vyzerám. Podľa toho som tiež bola typická habsburská arcivojvodkyňa. Mala som dôvody, aby sa mi môj rod páčil. No aj tak

* Maličká. Franc.

** Poďme, deti moje. Franc.

som chcela, aby ma všetci mali radi. Ak existoval spôsob, akým som sa im mohla zapáčiť, chcela som sa ho naučiť.

„Myslíte si, že pre tú svoju bradu vyzerám povýšene?“ spýtala som sa madam de Brandeiss.

„Ludia, ktorí nemajú čo robiť, sa zaoberajú planými rečami,“ odvetila guvernanka. Šarlota si zakryla rukou ústa, aby nebolo vidno, že sa usmieva. „Kvôli svojej brade vyzeráte, akoby ste boli pyšná. A vy máte dôvod byť pyšná, pretože ste dcérou Rakúska a vaša rodina má dlhú a slávnu históriu. A,“ pokračovala madam de Brandeiss so smiechom, „znovu to robíte.“

„Robím čo?“ spýtala som sa nevinne.

„Hocičo, čo vám podľa vás dovoľí vyhnúť sa knihám. Nemyslíte si, že ma oklamete, malá madam.“

Znovu zatlieskala.

„Tak poďme, nezbednice, už ste sa dosť nazaháľali. Vite, vite!* Je čas na hodinu francúzštiny.“ Jemne potriasla Šarlotu za plece.

Šarlota sa prevalila na chrbát a sadla si. Od prírody bola usilovná, ale keď som sa ja začala povaľovať, zlenivela rovnako ako ja, keď sa bolo treba učiť. Nálady sme si prenášali navzájom, akoby sme boli dvojčatá. Jej reptanie sa premenilo na nadšený jasot, keď nám v tom istom okamihu čosi udrelo do očí.

„Pozri, Toinette! Motýľ!“ A s hlasitým buchnutím odhodila zošit. Chytili sme sa za ruky, vytiahli sme jedna druhú na nohy a pustili sa za ním. Šarlota v behu jediným pôvabným pohybom schytila svoju sieť z miesta na mäkkej tráve, kde ležala.

„Ach! Nein! Dievčatá, topánky!“ zvolala madam von Brandeiss, vstala a urovnala si sukne. Tesný korzet jej nedovolil ľahko sa zohnúť, kľakla si teda, akoby sa chcela ukloniť, a zdvihla jednu z mojich vykrojených saténových papúč slonovinovej farby.

„Nemáme čas!“ Zakričala som, zdrapila som sukne z hodvábného moaré do dlaní, vykasala som si ich a bežala za Šarlotou. Motýľ v nepravidelných serpentínach poletoval ponad starostlivo obstrihaný trávnik a o chvíľu sa premenil na živú modrú škrvnu, vytvárajúcu jemnú siluetu

* Rýchlo. Franc.

oproti blankytnému nebu. Napokon zosadol na živý plot, lemujúci briežok. Bežali sme so Šarloutou s vetrom opretek, hrude sa nám nadúvali od námahy a napínali kostice v živôtku. Sestra už chcela spustiť sieť, zdvihla som ruku, aby som ju zastavila.

„Nie,“ naliehala som a lapala po dychu. „Vyplašíš ho.“

Zadržala som dych. Opatrne som sa dotkla lístia a zopla ruky nad našou prekrásnou korisťou. Motýľ energicky zatrepotal perleťovými krídlami a poštekľil mi dlane.

„Ukážeme ho madam,“ pošepkala som.

Starostlivo som po špičkách prešla po trávniku v obave, že zakopnem a stratím vzácny klenot, zamotaný v mojich rukách. Šarlota šla krok či dva za mnou a pokrívavala, pretože zle stúpila na halúzku ukrytú v tráve. Trepot motýľích krídel pomaly ustával, až ma napokon v dlaniach šuchol iba tu a tam.

Dorazili sme k grófkke.

„Pozrite sa, čo máme!“ zapišťala som a pomaly si začala odmotávať prsty. Všetky tri sme hľadeli na nehybný hmyz. Šarlota sa zatvárila vážne.

Zachytila som v jej bledomodrých očiach ustarostený výraz.

„Možnože len spí,“ ozvala som sa nežne, s nádejou, a ukazovák som sa dotkla jemného krídelka. Po rukách sa mi rozmazal žltý prášok.

„Nespí, Toinette. Je...“ Šarlota stratila reč, ako na mňa hľadela, jej líca, zvyčajne rozpalené, spopolaveli od pocitu previnilosti.

Pery sa mi síce zachveli, no vzlyky sa mi zasekli v hrdle. Šarlota si ma pritiahla k sebe a pokúšala sa ma utíšiť, ale striasla som ju. Nezaslúžila som si, aby ma chlácholili. Potoky slz sa mi valili dolu lícami, kvapkali mi na hrud' a zanášali hodváb nepravidelnými machuľami. Jedna horúca slza mi zabľúdila aj na zápästie. Znovu som zavrela ruky, akoby som chcela toho motýľa skryť do hrobky z vlastných dlaní, zatiaľ čo mi plná váha previnenia sedela na úzkych pleciach.

„Ja... som... ho... nechcela... zabiť... Nikdy... som... nič... neza-bila. Nikdy... by... som... neub-lížila...“ Moje vzlyky nakoniec prepukli do veľmi hlasného plaču a hysterického prerývaného ospravedľňovania. S beznádejným pohľadom som sa vrhla guvernante do otvoreného náručia.

„Pst, Liebchen,“ utišovala ma grófkka a hladila ma po vlasoch. „Viem, že ste mu nechceli ublížiť.“ Chvíľu som zostala v jej náručí s lícom

pritisnutým na jej nazberkanej hrudi. Potom si madam von Brandeiss kľakla predo mňa a čipkovanou vreckovkou mi utrela slzy. „Možno,“ nežne mi vzala zovreté ruky do svojich, „možno bol príliš pekný, aby mohol žiť.“

Ešte aj v tej chvíli som dokázala rozoznať, že nešlo o skon motýľa, čo ma tak nesmierne zarmútilo, hoci mama mi vždy vyčítala, že som precitlivená. Zasiahla ma vlastná vina. Nedbanlivo som sa ponáhľala chytiť si niečo krásne a nepomyslela som na následky. Moja chamtivosť zničila presne to, čo som tak zvedavo, vášnivo a nedočkavo obdivovala.

A táto malá tragédia mala ešte iný dôsledok: hodina francúzštiny sa dodatočne stala mimoriadne dôležitou.

„Ako povieť ‚motýľ umrel?‘“ Spýtala sa nás madam de Brandeiss. Otočila sa a pozrela na mňa, no ja som sa zatváрила prostoducho. Vedela som, že jej sestra odpovie správne, práve preto začala hodinu tým, že mi ponúkla výhodu neistoty. Obrátila sa teda na lepšiu žiačku. „Šarlota, ako sa po francúzsky povie motýľ?“

„Papillotte,“ skočila som jej do reči, kým sa sestra stihla nadýchnuť.

„Papillon,“ opravila ma Šarlota spokojne a pyšne ako staršia sestra, ktorá znovu nadobudla svoje výsadné postavenie v prirodzenom behu vecí.

„Správne, Šarlota. Veľmi dobre. Très bien. A ako by ste povedali ‚Motýľ umrel? En français. Madam Antónia?‘“

Vtedy už nedovolila Šarlote odpovedať. Zahryzla som si do dolnej pery, tej vysunutej. Nemala som hlavu na memorovanie zo zvyku či nekonečné časovanie slovies v časoch, ktoré som používala len zriedka. Dávala som prednosť situáciám, ktoré nevyžadovali nemiestnu voľbu: obliecť si modré či žlté šaty, hrať sa s drevenou bábikou s ľanovými vlasmi či s tou s gaštanovými kučerami.

Madam von Brandeiss mi začala núkať slová:

„Le papillon...“ spustila povzbudzujúco.

„Le papillon tot ist,“ vyhrkla som bez premýšľania.

„Nuž, ma petite,“ zachichotala sa guvernanka, „označili ste motýľa po francúzsky, no zomrel po nemecky. No tak, dievčatá, ako sa po francúzsky povie ‚mŕtvy?‘“

„Mort,“ odvetila Šarlota sebaisto. Spurne som na ňu zazrela.

„Skúsme to znovu, Antónia, už poznáte francúzske slovo. Le papillon...“

„Mort ist,“ povedala som a začalo mi šklbať nosom, akoby som smrkala od plaču.

Madam von Brandeiss roztrpčilo, že nie som schopná zostrojiť jednoduchú vetu a mám neustále sklony miešať francúzštinu s nemčinou, najmä pri slovesách. Vybrala z lakovanej škatule ceruzku a starostlivou rukou vpísala do môjho a potom aj do Šarlotinho zošita tie slová. *Le papillon est mort.*

Na jej ohromné zdesenie som však naliehala, aby sme hodinu odložili, kým do zeme nevyhrabem hrob, môj papillon mort si zaslúži náležitý pohreb. Kým som odhrnula trochu hlíny a trávy, dvaja sluhovia v parochniach trpezlivo vyčkávali aj s mojím prenosným písacím pultom a takým nepohnutým výrazom v tvári, akoby boli odliati z porcelánu. Prežehnala som sa a nad novým hrobčekom pomodlila krátku modlitbu. Uspokojila som sa, že môj motýľ teraz pôjde do neba, poutierala som si ruky do šiat a sadla si vedľa Šarloty, sukne sa naduli okolo mňa.

„A teraz som pripravená na hodinu, madam von Brandeiss,“ povedala som a hravo štuchla sestru plecom. Sluha odopol drobnú sponu na mojom palisandrovom písacom pulte a položil mi ho na kolená, zatiaľ čo druhý otvoril vrchnák na fľaštičke s atramentom a orezal mi pero. Potom som si už, tak ako vždy, pero namočila a starostlivo obtiahla slová, ktoré mi madam von Brandeiss zľahka predpísala ceruzkou. A, ako vždy, by mama nikdy neverila, že som ich nenapísala sama, ja, o nič talentovanejšia než papagáj či cvičená opica.

Zatiaľ čo sme so Šarlotou opisovali francúzsku vetu so sústredene vystrčenou špičkou jazyka v kútiku úst, pár stôp od nás nám sluhovia začali rozkladať maliarske stojany na hodinu maľovania. Madam von Brandeiss navrhla, že pohľad obrátíme na palác a namaľujeme ho vrátane impozantnej južnej fasády a priľahlých záhrad. Z nášho stanovišta na vrchole svahu pôsobili kvety ako nespočetné mnohofarebné pásy, usporiadané v dokonale symetrických záhonoch.

Ešte sme sa so štetcami a s farbami netrápili dlho, keď som pocítila, ako mi ktosi myká čipku na rukáve.

„Pst! Pozri!“ oslovila ma Šarlota. Obrátila som sa v smere jej pohľadu. Grófkla zaspala s rukami úhľadne zloženými v lone a mierne pootvorenými ústami. Z hrdla jej vychádzalo tiché chrápanie.

Sestre sa nezbedne rozšírili oči. Keďže bola staršia, vždy bola hlavným pôvodcom našich hier a ja som ju nasledovala s otrocky oddaným nadšením. Namočili sme si štetce do farby a po špičkách sa prikradli k driemajúcej guvernante. Klesli sme na kolena každá z jednej strany a na Šarlotin tichý signál sme guvernante priložili štetce na tvár. Potláčala som smiech a čudovala sa, že nám ešte nikdy nezišlo takéto dievčenské huncútstvo na um. Domnievala som sa, že to najhoršie, čo sa nám môže stať, je, že dobrosrdečná grófká rozhodí ruky, pokúsi sa nezasmiať a vykrikuje:

„Ach, vari pre vás musím urobiť hocičo, deti?“

Namaľovala som jej červenú ružu, symbol Rakúska a môj najobľúbenejší kvet. Šarlota mala istejšiu ruku než ja, zručne načrtla popínajú zelený viničový výhonok.

Madam von Brandeiss sa strhla zo sna.

„Ouf, mein Gott!“ Vztýčila sa a začala sa oháňať vo vzduchu, aby odohnala muchy, o ktorých si myslela, že jej sadli na tvár. No ja a Šarlota sme sa už utiahli k stojanom a tvárili sa, že sa ako dokonale vychované arcivojvodkyne plne sústreďujeme na vznešené umenie.

Nanášala som na akvarelový papier farebné škvrnky, červené a fialové mali predstavovať záhony tulipánov pred nami, keď k nám z diaľky doľahol výkrik. Franz, jeden z matkiných sluhov, dychčal po kľukatom štrkovom chodníku a čím bol bližšie k vrcholu kopca, tým väčšie sa jeho kroky zrýchľovali. Bez dychu a ufučaná, a bezpochyby aj poriadne rozhorúčený v tej vlnenej livreji, sa pred Šarlotou a predo mnou hlboko poklonil. Keď sa úctivo hlavou uklonil madam von Brandeiss, všimol si jej smiešne pomalované líca a sklopil oči, skôr než si guvernanka stihla uvedomiť, že niečo nie je v poriadku. Obe so sestrou sme v zárodku udusili naše nutkanie zasmiať sa. Svrne sme sa štychli plecami, doširoka otvorili svoje už aj tak veľké oči a zatvárali sa hrozne nevinne.

Potôčiky potu si prekliessni cestu spod hustej Franzovej bielej parochne na jeho mäsité rozpálené líca. Zalapal po dychu a oslovil guvernanku:

„Grófká von Brandeiss. Jej... cisárske... veličenstvo... si želá... hovoriť.. s madam Antóniou... Ihneď.“ Sklonil sa, aby chytil dych, a oprel sa dlanami o kolena.

Sluhovia, čo nám boli poruke po celé popoludnie, v okamihu zbali-
li naše zošity, písacie potreby a príslušenstvo na maľovanie tak dôkladne
ako armádna jednotka. Schmatla som kyticu, čo som dávnejšie natrhala,
a dala sa poskakovať dolu briežkom ako horská koza.

„Madam Antónia, črievičky,“ volala za mnou grófká. Každou rukou
schmatla jednu z mojich saténových topánok a pustila sa do behu. Potkla
som sa o skalú, zapustenú do svahu, a ako som padala dopredu, pokúsila
som sa zachytiť rukami, ale noha sa mi zamotala do sukni a skôr než sa
mi podarilo narovnať, niekoľko metrov som sa kotúľala smerom k palácu.
Až dolu pod kopcom som sa vyškríabala na nohy a pokúsila sa uhladiť
pokrčené sukne. Lapala som síce po dychu, ale nič sa mi nestalo. Možno
si mama nevšimne tie špinavé šmuhy. Ani flaky od trávy. Šarlota, madam
von Brandeiss a družina našich sluhov sa vybrali tradičnejšou cestou, cup-
kali po chodníku po obvode trávniku. Len čo ma dobehli, madam von
Brandeiss ma chytila za lakeť, aby mi pomohla udržať rovnováhu, kým
som svoje v pančuchách odeté nohy nastokla do topánok. Zišli sme po
vypracovanom schodišti ku kamennej ceste povedľa kvetinových záhonov,
obe so Šarlotou sme poslušne kráčali za svojou guvernankou a štrk nám
vzrgal pod nohami. A pár krokov za nami sluhovia, naložení našimi škol-
skými potrebami, tvorili záver sprievodu.

Tešne predtým ako sme dorazili k južnému vchodu do paláca, od-
chytil Franz madam von Brandeiss a čosi jej pošepkal do ucha. Otočila
sa k nám, ruky si založila v dobre obložený bok a ústa sa jej vykrútili do
tvaru O od nečakanej zrady.

„Madam Antónia! Madam Šarlota!“ Rozčúlene si vzdychla a pohro-
zila nám prstom. „Musím pre vás urobiť hocičo, vy malé nezbednice?“

Keďže nemala po ruke žiadne zrkadlo, odbehla k fontáne okolo Obe-
lisku, aby sa videla vo vode.

„Ach, čertice,“ zahundrala, čupla si k fontáne, až jej sukne zazvonili.
Nabrala si do dlaní studenú vodu a drhla si s ňou tvár, kým si naše ume-
lecké výtvary celkom nezmyla.

Sluhovia v paláci stáli ako v pozore a nikdy k nám nesklopili zrak,
aby nás spoznali. Zlaté a čierne livreje sa na nich ligotali takmer ako vy-
leštené parkety. Prechádzali sme vysokou chodbou, ktorá spájala nespo-
četné komnaty ako šnúru perál, podpätky nám klopkali v pravidelnom

rytme a naše mená ohlasovali zakaždým, keď sme prekročili nejaký prah.

„Uvoľnite cestu pre arcivojvodkyňu Máriu Karolínu, arcivojvodkyňu Antóniu a grófkú von Brandeiss.“

Pár minút po tom, čo sme vošli do paláca, som sa došmýkala až k bohato zdobeným pozláteným dverám Čínskej izby, kde na mňa čakala mama aj s hosťom. Matka podľahla módnemu zápalu pre všetko orientálne, a preto si rozkázala pripraviť izbu, ktorá zladí náš rakúsky dekor s exotickými obrazmi, namaľovanými na vykladaných ebenových paneloch, zobrazujúcich výjavy zo života v Číne. Naozaj sa ľudia na opačnom konci sveta obliekajú tak čudne?

Vôbec som sa v Zrkadlovej sieni, ktorou sme po ceste do Čínskej izby prechádzali, nenamáhalo skontrolovať, ako vyzerám. Nečudo preto, že mama nahnevane stisla pery. To, čo bez dychu zastalo pred rakúskou cisárovnou, bola desaťročná uličnica v ružových sukniach z dokrkvaneho hodvábu, hýriaceho špinavými flakmi, s rozstrapatenými červenkastými plavými vlasmi a chýbajúcou ružovou saténovou stužkou, ktorá ich mala držať na mieste, so zababranými prstami (hoci mohla vidieť len moju ľavú ruku, pravú som ukrývala za chrbtom) a zafúľanými pančuchami. Nelichotivý stav mojich pančúch by aj unikol jej pozornosti, keby som si nevyzula jednu črievičku a nevysypala z nej kamienok. Očami sledovala tú skalku, ako si poskackala po dlážke a zastavila sa asi palec od starostlivo obutej nohy jej hostá.

Matka sedela za obrovským palisandrovým stolom, jej široká krinolína zatemňovala žlté brokátové čalúnené kreslo. Písací stôl mala ako vždy zaplnený stohmi dokumentov, výnosov a dekrétov, tak dôkladne poukladaných, že keby niektoré z jej detí vytiahlo jeden hárok spomedzi ostatných, prísne by ho vyhrešila. V izbe sa vznášala vôňa atramentu.

Zľahka som sa jej uklonila.

„Dobré popoludnie, mama.“ Zaoblenú figúru mala tesne zošnúrovanú v čiernych hodvábnych šatách s bohato vyšívaným živôtikom, drobný čierny čepiec, zdobený stuhami, jej zakrýval bohaté sivejúce vlasy. Len zriedka vyzerala pôsobivejšie.

Matkiným hosťom bol džentlmen, jej ročník, s úzkou tvárou, orlím nosom a oblým obočím, vytvárajúcim dvojité klenbu pre malé, nepokojné

čierne oči. Vlasy mal dôkladne natočené a napudrované a zopnuté do úhľadného chvosta čiernou kockovanou stuhou. Po mojom nemotornom príchode cudzinec vstal z kresla a vystrúhal *postoj*, aký ma učil náš dvorný učiteľ tanca: vytočil chodidlo a vystrčil pravú nohu, takže šikmo skrivil črievičku, až sa mu diamanty na strieborných sponách zaligotali v odraze svetla. Spôsob, akým ten muž držal hlavu, napovedal, že je nesmierne pyšný na svoj červený zamatový oblek, od krku až po spodok okolo obruby a rovnako okolo vyhnutých manžiet vyzývavo vyšívaný zlatou niťou. Nech už to bol ktokoľvek, jeho odev prezrádzal, že ide o významnú osobu. Možno išlo o vysokopostaveného štátneho úradníka, keďže mal cez hruď prehodenú širokú šerpu, šikmý pruh z modrého moarového hodvábu. Nieкто z kráľovských služieb?

Host sa mi uklonil a blahosklonne sa na mňa na rozdiel od matky usmial, a tak som sa rozhodla, že si ho obľúbim. Okrem toho sa mi zástanca zišiel, pretože zakaždým, keď sa mama zamračila, alebo zamýšľala vyhlásiť vojnu, alebo som ju nejako sklamala.

Vtedy už aj Šarlota a madam von Brandeiss vstúpili do miestnosti a obe sa cisárovnej nesmelo uklonili. Mama schmatla svoj čierny hodvábnny vejár a roztvorila ho medzi svojím lícom a uhlom hosťovho pohľadu tak, aby si nevšimol, ako zhrozene sa zatváriala, keď zazrela guvernankine mokré vlasy a veľavravné zvyšky vodových farieb na jej lícach. Sestra sa zo solidarity postavila ku mne a chytila ma za ruku, čo ma upokojilo a dodalo mi odvahu čeliť pokarhaniu, ktoré s istotou malo prísť. Vycítila som, že mama bojuje sama so sebou a pokúša sa rozhodnúť, či nás má potrestať, čo by nás v očiach hosťa okamžite ponížilo, alebo má mlčať, čo by zase mohlo vytvoriť dojem, že nám náš neporiadny výzor prepáči. V izbe nastalo také hlboké ticho, až sa mi zdalo, že všetky postavičky Číňanov a Číňaniek na maľovaných paneloch prestali hrať svoju úlohu a na chvíľu sa zastavili, aby na vlastné oči videli, čo cisárovná Svätej rímskej ríše urobí. No celý svet vie, že rakúska cisárovná nepotláča vlastné názory a neudrží jazyk na uzde. Napomenula teda našu guvernanku:

„Privádzate ku mne moje dcéry v takomto stave, grófkka?“ Znelo to prísne a úsečne.

Vedľa seba som cítila Šarlotinu bezstarostnú prítomnosť a sesterskú silu, ktorá ma podoprie, ak sa zakolíšem.